

بانکداری توسعه‌ای در ایران

شرح مختصر بانک‌های توسعه‌ای عمده در ایران

بخش سوم

محمد ایرانمنش - رییس اداره مطالعات و تحقیقات بانک صنعت و معدن

شروع به کار کرد. معادل ۶۰ درصد از سهام اولیه صندوق به بانک توسعه صنعتی و معدنی و ۴۰ درصد باقی، به وزارت صنایع و معادن وقت تعلق داشت. **بانک گسترش آذربایجان:** این بانک در سال ۱۳۵۴ با سرمایه یک میلیارد ریال منقسم به یک میلیون سهم یک‌هزارریالی که پنجاه درصد آن پرداخت شده بود، توسط بخش خصوصی در تبریز تاسیس شد. سهامداران این بانک همگی ایرانی بوده‌اند.

اهداف بانک گسترش آذربایجان به‌طور خلاصه به شرح زیر بوده است:

۱- توسعه سرمایه‌گذاری و گسترش فعالیت‌های تولیدی در استان‌های آذربایجان غربی و شرقی و زنجان.

۲- کسب سود و افزایش آن برای سهامداران. بانک گسترش آذربایجان برای نیل به اهداف بالا، سیاست‌های اعتباری و تشویقی زیر را در نظر داشته است:

۱- اعطای هرگونه وام و اعتبار به اشخاص حقیقی یا حقوقی خصوصی در فعالیت‌های صنعتی، کشاورزی، ساختمانی، معدن، حمل‌ونقل و جهانگردی.
۲- سرمایه‌گذاری در طرح‌هایی که توسط اشخاص حقیقی و یا حقوقی تهیه و اداره می‌شود.
۳- تهیه و تنظیم طرح‌های لازم و آرایه آنها به اشخاص حقیقی یا حقوقی و راهنمایی آنها برای استفاده از طرح‌های مذکور همراه با کمک‌های مالی از طریق اعطای وام یا اعتبار و یا مشارکت به‌منظور اجرای طرح.

۴- کسب سود معقول برای سهامداران بانک. صندوق ضمانت صنعتی: این صندوق در سال ۱۳۳۹ با سرمایه انتقالی از صندوق مشترک ایران و آمریکا به مبلغ ۱۳۸ میلیون ریال به صورت موسسه غیرتجاری عام‌المنفعه برای کمک به صنایع کوچک ایجاد شد و سرمایه آن که به تدریج به مبلغ ۷۷۰ میلیون ریال افزایش یافت، تماماً متعلق به دولت بود.

صندوق معادن ایران: این صندوق به شکل شرکت سهامی خاص مختلط دولتی - خصوصی در سال ۱۳۵۵ تاسیس شد. در سال ۱۳۵۹، نام این صندوق به شرکت ملی اکتشافات معدنی ایران و در سال ۱۳۶۳ به شرکت خدمات اکتشافی ایران تغییر یافت.

این صندوق با سرمایه اولیه ۴۵۰ میلیون ریال، با هدف اکتشاف، حفاری و بهره‌برداری از معادن به‌طور مستقیم و یا با مشارکت اشخاص حقیقی یا حقوقی و انجام کلیه عملیات مالی و تجاری و صنعتی مرتبط

در بخش‌های قبلی این مجموعه، پس از آشنایی با بانک‌های تخصصی و بانک‌های توسعه‌ای، به‌چگونگی تشکیل نخستین بانک‌های توسعه‌ای و تخصصی پرداختیم و اهداف و شرح وظایف و خدمات بانک اعتبارات صنعتی، بانک توسعه صنعتی و معدنی ایران و بانک توسعه و سرمایه‌گذاری ایران را مرور کردیم. اینک ادامه بحث را ملاحظه می‌فرمایید.

بانک و اقتصاد

شرکت سرمایه‌گذاری بانک‌ها: این شرکت، فعالیت خود را از سال ۱۳۵۵ با سرمایه اولیه ۱۵ میلیارد ریال به صورت شرکت سهامی عام شروع کرد. سهامداران آن هم ۱۵ بانک ایرانی و ۱۶۰۰ سهامدار حقیقی و حقوقی بودند.

شرکت سرمایه‌گذاری بانک‌ها تا پایان سال ۱۳۵۷، در ۲۲ موسسه تولیدی و خدماتی، حدود ۲/۵ میلیارد ریال سرمایه‌گذاری و سهام ۲۲ موسسه تولیدی و خدماتی را به مبلغ یک میلیارد ریال خریداری کرده بود.

خلاصه اهداف این شرکت عبارت بودند از:

۱- تجهیز سرمایه‌های داخلی و خارجی و بکارگیری آنها در توسعه فعالیت‌های تولیدی، به‌ویژه در رشته‌های صنعت و معدن.
۲- توسعه بازار سرمایه در ایران.
۳- کمک به رشد اقتصادی ایران.

۴- دریافت وام یا اعتبار از موسسات و بانک‌های داخلی و یا خارجی با تصویب هیات‌مدیره.

۵- سرمایه‌گذاری و مشارکت در طرح‌ها و انجام امور مربوط به نمایندگی از طرف سازمان‌های دولتی و موسسات و بانک‌های داخلی و خارجی.

۶- معامله سهام موسسات و شرکت‌هایی که در زمینه اهداف بانک تاسیس شده‌اند و همچنین، معامله اوراق بهادار منتشره به منظور پیشبرد هدف‌های بانک و انتشار اوراق بهادار.

۷- قبول سپرده‌های مدت‌دار و گشایش حساب پس‌انداز مسکن.

بانک گسترش خزر: بانک گسترش خزر در سال ۱۳۵۴ با سرمایه یک میلیارد ریال منقسم به یک میلیون سهم یکپهزارریالی که پنجاه درصد آن پرداخت شده بود تاسیس شد. سهامداران این بانک نیز همه ایرانی بوده‌اند.

اهداف بانک گسترش خزر به‌طور خلاصه به شرح زیر بوده است:

۱- توسعه فعالیت‌های تولیدی و اقتصادی در استان‌های گیلان و مازندران.

۲- کسب و افزایش سود برای سهامداران.

بانک گسترش خزر به‌منظور تحقق اهداف خود، سیاست‌های اعتباری و تشویقی زیر را تعیین نموده بود:

۱- اعطای وام‌ها و اعتبارات میان‌مدت و بلندمدت به افراد و شرکت‌ها با بهره مناسب و تامین تنخواه‌گردان برای امور صنعتی، کشاورزی و ساختمانی و همچنین، صدور ضمانتنامه برای افراد و شرکت‌ها.

۲- ارائه راهنمایی‌های تخصصی مورد نیاز در تهیه طرح‌های اقتصادی در محل و کمک به سالم‌سازی و اقتصادی‌کردن طرح‌های موجود و راهنمایی در تامین مدیریت صحیح برای اجرای طرح‌ها.

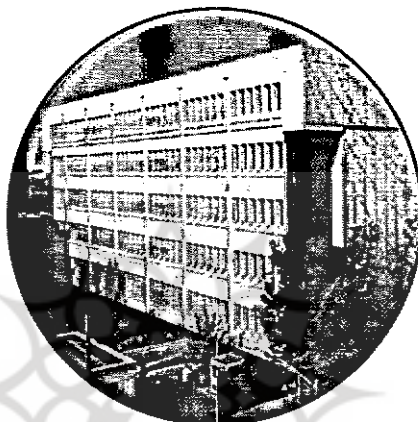
۳- ایجاد و توسعه بازار سرمایه در منطقه از طریق ایجاد ارتباط بین پس‌اندازکنندگان و سرمایه‌گذاران منطقه، به طوری که حتی پس‌اندازها و سرمایه‌های کوچک نیز برای اجرای طرح‌های مفید گردآوری و تجهیز شوند. این امر نیز به‌منظور گسترش مالکیت‌های صنعتی و کشاورزی انجام می‌پذیرفت.

۴- مشارکت در سرمایه‌گذاری شرکت‌ها و موسساتی که در منطقه ایجاد می‌شوند و همچنین،

کمک به تاسیس شرکت‌های تجهیزکننده پس‌اندازهای مردم از طریق تضمین و پذیره‌نویسی سهام آنها.

وام‌های بلندمدت بانک گسترش خزر در رشته‌های کشاورزی حداکثر تا ۱۲ سال و در رشته‌های صنعت و ساختمان تا هشت سال بوده است.

بانک ساختمان: بانک ساختمان در سال ۱۳۵۳ با سرمایه شش میلیارد ریال منقسم به ۶۰۰ هزار سهم ده‌هزار ریالی که ۵۰ درصد آن پرداخت شده بود، تاسیس شد. سهامداران آن هم همگی ایرانی بودند.

اهداف بانک ساختمان به شرح زیر بوده است:

۱- ایجاد تسهیلات لازم برای توسعه صنعت ساختمان.

۲- ایجاد تسهیلات لازم برای اجرای طرح‌های عمرانی مانند طرح‌های:

۱- آپارتمان‌سازی و احداث واحدهای مسکونی.
۲- ساختمان مراکز تجاری مانند فروشگاه‌های بزرگ و همانند آن.

۳- احداث تأسیسات جهانگردی مانند هتل، متل، رستوران، پلاژ، و مراکز تفریحی.

۴- اجرای طرح‌های عمرانی شهری و روستایی.

۵- نوسازی ساختمان‌های شهری به‌صورت واحدهای بزرگ.

۶- احداث صنایع وابسته به امور ساختمان.

۷- ایجاد تأسیسات زیربنایی.

۸- کسب سود برای سهامداران.

سیاست‌های اعتباری و تشویقی بانک ساختمان برای نیل به اهداف یادشده، به شرح زیر بوده است:

۱- ارائه تسهیلات مالی موردنیاز خریداران واحدهای مسکونی آماده تا حد امکان از طریق موسسات اعتباری و بانک‌های مربوطه.

۲- تهیه طرح‌های توجیهی و بررسی طرح‌های تهیه‌شده ساختمانی.

۳- تشویق سرمایه‌گذاری در اجرای طرح‌های ساختمانی.

۴- تشویق و تسهیل مشارکت اشخاص و موسسات در بکارانداختن سرمایه‌های خصوصی داخلی و یا خارجی در فعالیت‌های مربوط به صنعت ساختمان.

۵- دریافت هرگونه وام و اعتبار از منابع داخلی و خارجی.

۶- صدور و فروش اوراق قرضه در بازارهای داخلی و خارجی.

۷- تضمین اتکایی طرح‌ها و تمهیدات و صدور هر نوع ضمانتنامه در حدود اهداف بانک.

۸- اعطای وام‌های بلندمدت یا میان‌مدت و یا هرگونه اعتبار به شرکت‌هایی که موضوع آنها با اهداف بانک مطابقت دارد. همچنین، مشارکت در سرمایه آنها و دادن هرگونه تسهیلات دیگر که برای توسعه و پیشرفت کار آنها موثر است.

۹- مشارکت در بانک‌ها و یا موسسات مالی و سرمایه‌گذاری مرتبط با ساختمان و صنایع وابسته به آن و ایجاد تسهیلات مالی برای آنها.

۱۰- حداکثر مشارکت بانک در هر یک از موسسات و شرکت‌های مذکور در بند ۸ و ۹ نباید از ۲۰ درصد سرمایه آن موسسه یا شرکت و حداکثر مجموع سرمایه‌گذاری‌های بانک در این موسسات و شرکت‌ها از ۵۰ درصد جمع سرمایه پرداخت‌شده و اندوخته‌های بانک تجاوز می‌نمود، مگر آن که بانک مرکزی ایران با سرمایه‌گذاری بیشتر از این نسبت‌ها موافقت کرده باشد.

۱۱- قبول هرگونه وکالت و انجام هرگونه معامله برای مقاصد مندرج در اساسنامه بانک.

۱۲- تملک زمین برای اجرای طرح‌های موضوع ماده ۳ مشروط بر این که زمین‌های مزبور به قیمتی بیش از قیمت تمام‌شده زمین (با احتساب هزینه‌های مربوط و بهره متعلق) به‌خردیداران واحدهای ساختمانی احداث‌شده واگذار نشود.

لازم به توضیح است که این بانک از انجام سایر عملیات بانکی و تملک غیرمنقول زائد بر میزان مقرر در تبصره ماده ۳۴ قانون پولی و بانکی و بند ۱۲ ماده مذکور ممنوع شده بود.

ادامه دارد